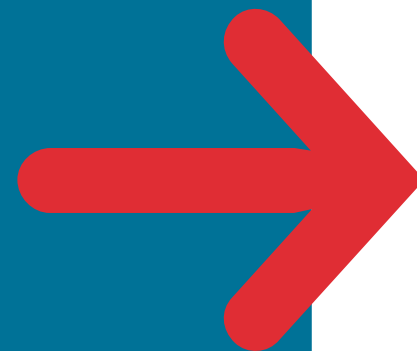

LOB doorstroompilots →
Een samenvatting van de opbrengsten van
de pilots met zeven VO-scholen en besturen

Deze publicatie is gemaakt in opdracht van Project Stimulering LOB van de VO-raad. Meer informatie vindt u op www.lob-vo.nl.

Tekst Claudy Oomen, onderzoeksbureau Oberon, **Ontwerp** OSAGE / communicatie en ontwerp,
Utrecht, 2013

In deze brochure

- 4 → Hoe vergaat het mijn leerlingen in het vervolgonderwijs?**
- 5 → Doel: doorstroomcijfers benutten voor LOB**
- 6 → De werkwijze**
- 8 → Doorstroomindicatoren**
- 10 → Inkijkje in een doorstroomrapport**
VMBO
HAVO-VWO
- 14 → Opbrengsten van de pilots**

Hoe vergaat het mijn leerlingen in het vervolgonderwijs?

Opbrengsten en inzichten van de LOB-doorstroompilots

Hebben onze leerlingen de juiste keuze gemaakt? Kiezen ze voor een vervolgopleiding die aansluit bij hun profiel of sector? En blijven ze bij hun keuze? Dit zijn interessante vragen voor VO-scholen die een actief LOB-beleid voeren. Toch hebben veel scholen en besturen weinig zicht op de doorstroom van hun leerlingen naar het vervolgonderwijs en hoe het hun daar verder vergaat. Om antwoord te kunnen geven op bovenstaande vragen, dient de doorstroom naar het vervolgonderwijs volledig en duidelijk in beeld gebracht te worden.

In 2012 hebben de VO-raad en de AOC-raad een aantal pilots uitgevoerd met scholen en schoolbesturen die de ambitie hadden om inzicht te krijgen in de doorstroom van hun leerlingen en daarmee een kwaliteitsslag wilden maken in hun LOB-beleid. In deze publicatie laten we zien hoe we de doorstroom in beeld hebben gebracht en tot welke LOB-inzichten dat heeft geleid bij de betrokken scholen en besturen.¹

Het onderzoek en de begeleiding aan de scholen is uitgevoerd door onderzoeks- en adviesbureau Oberon.

In 2013 wordt er door het Project Stimulering LOB verder onderzocht hoe scholen om kunnen gaan met oud-leerlinggegevens en de wijze waarop de Doorstroomindicator uit Vensters voor Verantwoording (www.schoolvo.nl) bruikbaar is ten behoeve van verder aanscherping van hun LOB beleid.

We wensen u veel leesplezier toe met deze brochure.

Project Stimulering LOB, VO-raad
AOC Raad

project
Stimulering LOB

VO RAAD

¹ voor het volledige rapport kijk op www.lob-vo.nl/lob/doorstroomcijfers

Doel: doorstroomcijfers benutten voor LOB

Het belangrijkste doel van de LOB-doorstroompilots was om antwoord te geven op de doorstroomvragen van de deelnemende scholen en besturen en om te bekijken hoe de doorstroomcijfers benut kunnen worden om LOB verder te verstevigen in de school.

Daarbij wilden we:

- begeleiding bieden bij de interpretatie van de doorstroomcijfers;
- samen met de scholen en besturen onderzoeken welke doorstroomcijfers nuttige informatie bieden voor LOB;
- bekijken welke stappen te nemen in het LOB-beleid naar aanleiding van de doorstroomcijfers.

De doorstroomcijfers gaven de betrokken directies, decanen en bestuurders nieuwe tools in handen om LOB gericht in te zetten. Bij het verzamelen van de gegevens wilden we zo veel mogelijk aansluiten bij landelijke ontwikkelingen, zoals de vorming van de landelijke Indicator Doorstroom. Andersom konden de landelijke organisaties ook weer profiteren van de ervaringen vanuit de pilots. Daarom is een klankbordgroep ingesteld die meekeek met de pilots. Hieronder geven we een overzicht van alle betrokkenen. De betrokken scholen waren zowel havo/vwo- als vmbo-scholen.

Deelnemende organisaties klankbordgroep

- Schoolinfo (Vensters VO)
- DUO
- Kennisnet
- LICA
- Haagse Hogeschool
- Decanenvereniging NVS-NVL en VvSL
- Dedecaan.net

Pilotdeelnemers (besturen en scholen)

- NUOVO, Utrecht
- LVO (Dendron College), Limburg
- Sevenwolden, Friesland
- IRIS (Herbert Visser College), Noord-Holland
- Lentiz Scholengroep, Zuid-Holland (deels AOC)
- Clusius College, Noord-Holland (AOC)
- Citaverde College, Limburg (AOC)

De werkwijze

De activiteiten zijn uitgevoerd door onderzoeks- en adviesbureau Oberon en passen goed in de lijn van opbrengstgericht werken.

1. Voorbereidende activiteiten

De gegevens zijn verzameld via DUO, die beschikt over een landelijk dekkend bestand van het Nederlandse onderwijs. Hierdoor is het mogelijk om iedere leerling te volgen op basis van het onderwijsnummer². Voorafgaand aan de start van de pilots is uitgedacht welke gegevens verzameld dienden te worden en op welke manier dat het beste kon gebeuren. In overleg met de VO-raad, de AOC-raad, DUO en een LOB-klankbordgroep zijn enkele concept-doorstroomindicatoren opgesteld. De indicatoren zijn na de startgesprekken met de pilots verder aangescherpt (zie hoofdstuk 4).

2. Startgesprek

In het startgesprek stonden drie vragen centraal:

- Hoe ziet het LOB-beleid eruit op de scholen/ binnen het bestuur?
- Wat is er al bekend is bij de scholen/ besturen over de doorstroom van leerlingen naar het vervolgonderwijs en het succes waarmee zij het vervolgonderwijs doorlopen?
- Wat zijn de doorstroomvragen van de scholen/besturen in relatie tot LOB?

3. Gegevensverzameling en rapportage

Op basis van alle doorstroomvragen vanuit de pilots is een set standaardindicatoren vastgesteld voor alle besturen en zijn er per deelnemend bestuur uitbreidingsindicatoren opgesteld (zie hoofdstuk 4). DUO heeft vervolgens de doorstroomcijfers geleverd aan Oberon. Oberon heeft deze cijfers verwerkt in concept-doorstroomrapporten voor de deelnemende pilotscholen. Voor het bestuur is een bestuursrapportage opgesteld met daarin de resultaten van alle scholen (per school in beeld gebracht). In het concept-doorstroomrapport is er bewust voor gekozen om de resultaten te presenteren zonder een interpreterende tekst. Hierdoor werden de scholen en het bestuur gestimuleerd om de cijfers zelf te interpreteren en er conclusies aan te verbinden.

4. Interpretatiegesprek

In het interpretatiegesprek heeft Oberon het conceptrapport kort toegelicht (zonder te interpreteren) en het bestuur en de scholen vervolgens begeleid bij het interpreteren van de doorstroomcijfers. Vragen die hierbij werden gesteld waren onder andere: Wat lees je uit de grafiek?; Komt het beeld overeen met je verwachtingen?; en Zie je opvallende dingen? Vervolgens zijn de scholen en het bestuur begeleid bij het nadenken over vervolgstappen naar aanleiding van de cijfers. Ook dit gebeurde door vragen te stellen, zoals:

- Wat betekenen de doorstroomcijfers voor het (LOB-) beleid op de scholen?
- Wie ga je daar bij betrekken?

5. Afronding

Na het interpretatiegesprek zijn de doorstroomrapporten bijgesteld. De interpretatie van de cijfers door de school en mogelijke consequenties voor het (LOB-)beleid zijn toegevoegd. Omdat de pilotdeelnemers er behoefte aan hadden zijn landelijke benchmark-gegevens toegevoegd die beschikbaar waren uit bestaand onderzoek. De pilotdeelnemers zijn bijeengebracht in een discussie-bijeenkomst, waar ook vertegenwoordigers van Schoolinfo, Kennisnet, VO-raad en AOC-raad aanwezig waren. Discussiepunten:

- Zijn de pilots nuttig geweest voor uw school/bestuur? (reflectie op werkwijze en doorstroomrapport)
- Welke beleidsmaatregelen volgden er uit voor uw school/bestuur?
- Welke tips heeft u voor andere scholen en besturen en voor de organisaties die landelijke ontwikkelingen in gang zetten?

- 2 Uitzonderingen hierop zijn het niet-bekostigde onderwijs, het leger en opleidingen in het buitenland. Dit werd ten tijde van de pilots niet door DUO geregistreerd. DUO werkt er momenteel aan om dit ook in de bestanden op te nemen

Doorstroomindicatoren

Indicatoren - standaard

In overleg met de VO-raad en DUO zijn drie doorstroomindicatoren opgesteld als standaard. Gegevens hiervan zijn voor alle besturen verzameld:

1 Directe doorstroom

Naar welke vervolgonpleidingen stromen leerlingen door in het school – welk niveau en welke sectoren? Peildatum: 1 oktober na het examenjaar.

2 Tussentijds beeld na twee jaar

Zijn leerlingen op dezelfde opleiding gebleven of is er sprake van uitstroom of switchen? Voor switchen is de volgende definitie gehanteerd: een student die naar een opleiding van een andere sector gaat. Deze definitie sloot het beste aan bij de wensen van de pilotdeelnemers.

3 Eindresultaat

Waar staan leerlingen na 4 of 3 jaar? Hoe veel leerlingen hebben (onvertraagd) hun diploma behaald?

Cohorten

Er is voor gekozen om meerdere cohorten in beeld te brengen, dat wil zeggen leerlingen die in meerdere opeenvolgende jaren eind-examen hebben gedaan. Zo komt ook de ontwikkeling door de jaren heen voor een school/bestuur in beeld en is wellicht ook te herleiden of ingezette beleidswijzigingen tot een ander doorstroompatroon hebben geleid. De drie cohorten betreffen leerlingen die in het examenjaar zaten in 2006-2007, 2007-2008 en 2008-2009.

Uitbreidingsopties

Op verzoek van de pilotscholen en –besturen zijn in enkele pilots uitbreidingsopties meegenomen:

- De gevolgde leerweg op het vmbo of het gevolgde profiel op het havo/vwo;
- Doorstroom naar 'eigen' MBO vs. ander MBO. Dit had vooral betrekking op de AOC's waar vmbo's en MBO's aan elkaar verbonden zijn en/of onder hetzelfde bestuur vallen;
- Doorstroom naar en succes in B0L vs. BBL;
- Doorstroom naar en succes in het vervolgonderwijs van jongens vs. meisjes.

Inkijkje in een doorstroomrapport

Alle doorstroomrapporten waren als volgt opgezet:

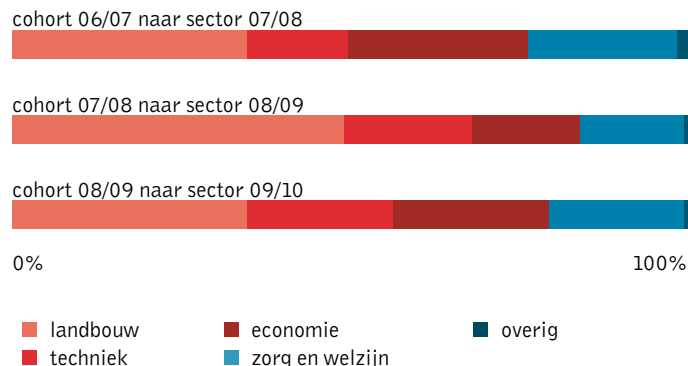
- Inleiding: toelichting bij de doorstroompilots en het rapport;
- Tabel met overzicht aantal leerlingen in eindexamenjaar en aantal geslaagden;
- Figuren met doorstroomoverzichten (directe doorstroom naar vervolgopleidingen);
- Figuren met gegevens over uitstroom en switchen na 2 jaar;
- Figuren met eindresultaten: behaalde diploma's etc. na x jaren (afhankelijk van het cohort);
- Door het rapport heen: interpretaties van de school zelf in het vervolggesprek.

De verschillende cohorten zijn steeds in één figuur in beeld gebracht, zodat de ontwikkeling door de jaren heen direct zichtbaar is. Uitzondering hierop vormen de figuren met de eindresultaten. Omdat deze figuren te veel informatie bevatten om meerdere cohorten in op te nemen, zijn de resultaten per cohort in één figuur in beeld gebracht.

We geven hieronder een inkijkje in een doorstroomrapport. Het betreft fragmenten uit het rapport die de doorstroomcijfers van de drie standaard doorstroomindicatoren in beeld brengen.

VMBO

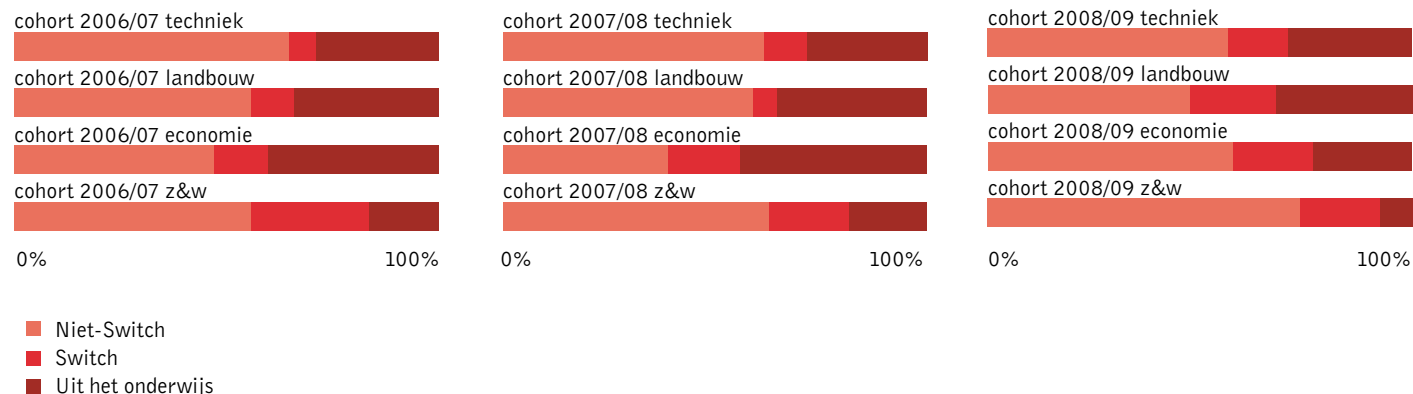
Grafiek 1 – Percentage doorstroom naar MB0 per sector per cohort

Interpretatie van de school

Het plaatje van grafiek 1 was al redelijk bekend. De vorige decaan maakte jaarlijks dit soort overzichten. Het is lastig conclusies te trekken over de doorstroom naar BOL/BBL, omdat dit ook afhankelijk is van de economie. In mindere tijden zijn er minder BBL-plaatsen en gaan meer leerlingen naar BOL. BOL is echter minder geschikt voor 'doeners', terwijl veel groene sector-leerlingen dat wel zijn.

Grafiek 2 – Percentage niet-switchers, switchers en (bekostigd) onderwijsverlaters na 2 jaar op het MBO

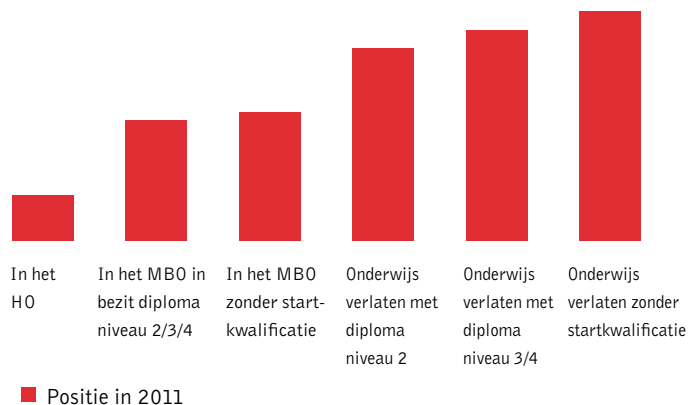

Interpretatie van de school

Techniek is het meest stabiel, economie het minst. Dat is goed te verklaren: techniek heeft de meest duidelijke beroepen. Ook groen heeft een duidelijk beroepsbeeld met herkenbare beroepen. De laatste jaren besteedt de school extra aandacht aan ondernemerschap in combinatie met groen. Omdat leerlingen nog jong zijn als ze moeten kiezen, wil het vmbo veel keuzemogelijkheden bieden. Wel zijn wiskunde en biologie verplicht, zodat een vervolgopleiding in de groene sector altijd mogelijk is. De school besteedt vanaf leerjaar 1

veel aandacht aan reflectie en het zelfbeeld van leerlingen: 'Wie ben ik?' en 'Wat ga ik kiezen?'. De uitstroom uit het onderwijs is mogelijk te verklaren door het feit dat er binnen het MBO-groen veel niveau 2-opleidingen zijn en die duren doorgaans twee jaar. In de omgeving werken veel hoveniers en loonwerkers, er heerst een hoge arbeidsmoraal.

Grafiek 3 – Eindresultaat op 1 oktober 2011 cohort 2006/07 (percentages)

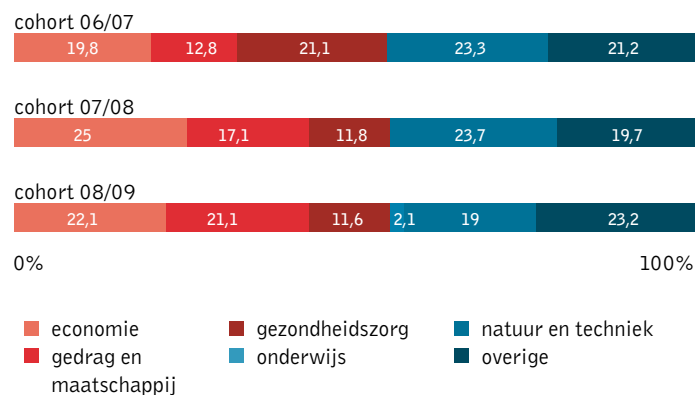

Interpretatie van de school

Boeiend zijn de 'stapelaars', leerlingen die al een diploma hebben behaald en vervolgens een opleiding van een niveau hoger doen. Met de wetgeving is er minder ruimte om te stapelen en heeft het gevolgen voor de bekostiging. Dat heeft als gevolg dat de school moet proberen leerlingen vanaf het begin al beter te plaatsen. Leerlingen die na vier jaar nog steeds zonder startkwalificatie op het MBO zitten, zijn een punt van zorg.

HAVO-VWO

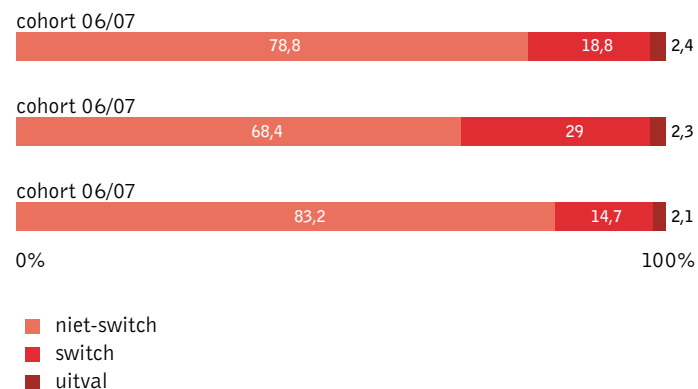
Grafiek 1b – Percentage doorstroom vwo-leerlingen naar ho per sector per cohort (percentages)

Interpretatie van de school

In de grafiek is terug te zien dat er een wijziging in het beleid heeft plaatsgevonden. De school heeft namelijk vanaf het schooljaar 07/08 meer ingezet op het profiel Economie en Maatschappij, dus het is ook logisch dat er meer leerlingen doorstromen naar de sector Economie.

Grafiek 2b – Percentage niet-switchers, switchers en onderwijs verlaters na twee jaar op het ho per cohort (vwo- leerlingen)

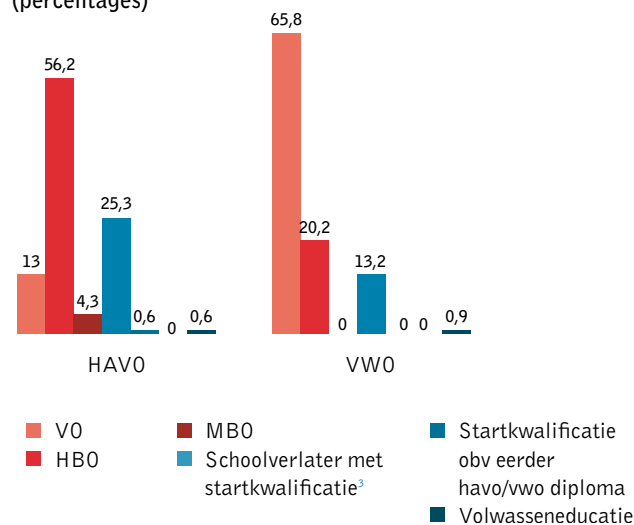
Interpretatie van de school

Als we kijken naar de verschillen tussen de profielen, zien we dat leerlingen met een economie & maatschappij profiel het meest switchen. Opvallend is, dat in het cohort 2007-2008 relatief veel switchers zitten.

3 Hier zitten mogelijk ook leerlingen bij die een HO-diploma hebben gehaald.

Behaalde bachelor- en masterdiploma's in het HO worden door DUO echter nog niet goed geregistreerd.

Grafiek 3a – Resultaat op 1 oktober 2011 cohort 2006/07 (percentages)

Interpretatie van de school

Wanneer alle cohorten worden bekeken, valt op dat het aantal leerlingen met een MBO-diploma groeit door de jaren heen. Dit geldt voor zowel de havo- als de vwo-leerlingen. Hiervoor heeft de school niet direct een verklaring. Ze gaan intern kijken wat hier aan ten grondslag kan liggen.

Opbrengsten van de pilots

De betrokken scholen en besturen waren enthousiast over de LOB-doorstroompilots. Zij hebben inzicht gekregen in de doorstroom van hun leerlingen naar het vervolgonderwijs en hoe zij dat verder doorlopen. Ook heeft het geleid tot inzicht in het huidige LOB-beleid.

Binnen Vensters voor Verantwoording is de Doorstroom-indicator sinds begin 2013 beschikbaar. Deze geeft scholen zicht op naar welke sector leerlingen gaan en hoe de situatie na 1 jaar is. Hiermee kunnen scholen al een eerste stap zetten om meer zicht te krijgen de doorstroom van hun oud-leerlingen. Zie www.schoolvo.nl

De opbrengsten zijn als volgt samen te vatten:

1. De doorstroomcijfers geven inzicht in doorstroom en succes vervolgonderwijs

- Verwachtingen en ervaringen van scholen zijn te toetsen aan de werkelijkheid
- De doorstroom wordt sluitend in beeld gebracht met landelijk dekkende gegevens
- Lange termijn succes in het vervolgonderwijs komt in beeld
- Door meerdere cohorten in beeld te brengen worden trends zichtbaar

2. De doorstroomcijfers bieden aanknopingspunten voor het aanscherpen van het LOB-beleid

- LOB-maatregelen treffen om knelpunten doorstroom aan te pakken, bijvoorbeeld door het beroepsbeeld bij een bepaalde sector sterker neer te zetten op school
- Actie ondernemen naar aanleiding van de doorstroomcijfers met het team
- Banden met het vervolgonderwijs aanhalen

3. Leerpunten landelijk: inzicht in vragen en behoeften onderwijs-praktijk

- Met de landelijke Indicator Doorstroom⁴ is het mogelijk voor scholen om inzicht te krijgen in hun eigen doorstroom. Aandachtspunten daarbij:
- Geeft de landelijke Indicator Doorstroom antwoord op de doorstroomvragen van de school? Of zijn aanvullende gegevens nodig?
 - Zijn scholen in staat om de doorstroomcijfers te interpreteren en een vertaalslag te maken naar de praktijk? Of hebben zij daar begeleiding bij nodig?

⁴ Onderdeel van het Management Venster van Vensters VO (Schoolinfo).

“

*Het beeld is anders dan verwacht.
Het is een eye-opener geweest.*

”

*Het beroepsbeeld economie is heel diffuus.
We moeten voor leerlingen scherper in beeld brengen
wat de opleidingen inhouden en wat je er mee kunt.*

Project Stimulering LOB

Postbus 8282 / 3503 RG Utrecht / T 030 232 48 00 / F 030 232 48 48

LOB@vo-raad.nl / www.vo-raad.nl/stimulering-lob / www.lob-vo.nl

project
Stimulering LOB

VO RAAD